

IN MREŽA IN BURZA VIJESTI SPORT MODERNA VREMENA LIFE&STYLE KULTURA EU KUTAK IN METROPOLA

TERAPIJSKA SNAGA UMJETNOSTI

IVANA JEŽIĆ Približit ću likovnoterapijski pristup djeci s teškoćama

Objavljeno Prije 3 tjedna / 07/11/2025
Napisao/la: IN-PORTAL

Foto: Ivana Ježić/privatna arhiva

Ivana Ježić je gotovo 30 godina provela kao učiteljica-mentorica likovne kulture i likovna terapeutkinja u Centru za autizam u Zagrebu

Poslušaj članak

0:00 / 11:19

Da umjetnost kao terapija može pomoći kod smanjenja stresa i anksioznosti te utjecati na jačanje kreativnosti i samopouzdanja nije tajna. Ipak, terapijska snaga umjetnosti još je uvijek nedovoljno iskorištena u odgojno-obrazovnim, socijalnim i rehabilitacijskim ustanovama u

NAJNOVIJE

OSOBE S
Varaždi
najljepi

IZ SVIJE
KATY P
osobu s

ZNANOS
Može li

Hrvatskoj. Jedna od stručnjakinja koja se bori da se to promijeni jest Ivana Ježić koja je gotovo 30 godina provela kao učiteljica-mentorica likovne kulture i likovna terapeutkinja u Centru za autizam u Zagrebu.

Ova profesorica povijesti umjetnosti i arheologije svoje bogato iskustvo pretočila je prije tri godine u knjigu, točnije priručnik 'Likovni poticaj i izazovi-metodika likovne kulture za rad s djecom s teškoćama'. Svoje znanje i iskustvo rada s djecom s teškoćama podijelila je i u više od 30 stručnih članaka, a trenutno radi na novoj knjizi. S ovom stručnjakinjom razgovarali smo o terapijskoj snazi umjetnosti, o posebnoj važnosti likovne terapije za djecu s poteškoćama kao i o izazovima s kojima se susretala u svom radu.

Za početak, upitali smo je kolika je terapijska snaga umjetnosti.

– Već je krajem 19. stoljeća 'otkrivena' terapijska snaga likovnoga stvaralaštva u psihijatrijskim bolnicama, primjerice u Francuskoj i Njemačkoj, gdje je uočeno da se pacijenti koji slikaju mnogo brže oporavljaju nego ostali pacijenti. Ubrzo se likovne aktivnosti počinju primjenjivati radi liječenja pacijenata, omogućujući im da 'izidu' iz začaranoga kruga svojih teškoća u nove, 'neutralne' i opuštajuće, doživljaje, u kojima mogu steći nova i pozitivna iskustva. Od tada je likovna terapija silno proširila područja u kojima se može primjenjivati i produbila je metode svoje djelatnosti. Među umjetničkim terapijama također se ističe muzikoterapija koja je našla dobru primjenu i u javnome zdravstvenom sustavu. Terapija plesom i pokretom prisutna je od najstarijih vremena ljudskih zajednica te je i danas, u slobodnoj ponudi, aktualna u različitim oblicima društvene rekreacije, kao i terapija dramom koja je mlađa, ali vrlo privlačna zainteresiranim korisnicima.

– Sve su umjetničke terapije primjenjive neovisno o dobi sudionika i mogu pozitivno djelovati na cijelu osobu, osobito pomoću opuštanja, smirenja i osjećaja zadovoljstva, kao i širenjem interesa i otvaranjem novih vidika, što sve vodi poboljšanju mentalnoga stanja – ispričala nam je Ježić koju smo priupitali i ima li likovna terapija posebnu važnost za djecu s većim teškoćama.

– To je izvrsno pitanje i uvodi nas u problematiku ne samo mentalnoga zdravlja djece s teškoćama, nego osobito njihova odgoja i obrazovanja. Ona može pružiti odgovore kako nastavne sadržaje mogu usvajati djeca i mladi s većim teškoćama koja nemaju vještina ili mogućnosti promišljanja i pamćenja, odnosno izražavanja riječima, govorom ili pismom. Kako oni 'slušaju' i 'pamte' nastavne sadržaje, ako ih ne 'čuju'/ne 'čitaju'? Znači da ih niti ne usvajaju? Kako ih upoznaju, ako ih ne 'razumiju' te sadržaji 'ne dopiru do njih'?

– Približit ću likovnoterapijski pristup djeci s teškoćama. Moja inovativna i složena likovna metoda s likovno-pedagoškim i likovno-terapijskim postupcima ima naglasak na radu rukama (koristeći se uglavnom likovnim materijalom i priborom) te na upoznavanju elemenata likovnoga jezika i različitih tehničkih postupaka, a dodatno upoznavanje različitih sadržaja te umjetničke i kulturne baštine bitno je za izgradnju opće kulture i identiteta učenika.

– Likovno izražavanje ne ovisi ni o verbalnim ni o razvijenim kognitivnim vještinama. Ono ima svoje 'polazište' u 'desnoj moždanoj polutci' koja omogućuje i neverbalno razumijevanje i vizualno pamćenje, a razvija se u likovnim procesima. Čak i kada uslijed teškoća likovno izražavanje djece, mladih i odraslih osoba bude ograničeno, likovne aktivnosti ipak pobuđuju zanimanje, šire vidike, potiču interese, razvijaju motivaciju, potiču napredak i cjelovit razvoj, a omogućuju i individualnu kreativnu angažiranost i stvaralačko bogatstvo – istaknula je Ježić.

Objasnila je i kako među svim umjetničkim terapijama likovna terapija ima najizrazitije dijagnostičko usmjerenje i omogućuje neverbalnu komunikaciju koja djeluje u dva smjera.

– S jedne strane omogućuje izravan pristup unutrašnjemu svijetu osoba pomoću promatranja i doživljavanja odabranih likovnih djela te spontanoga prihvaćanja podataka, a s druge strane omogućuje iskreno izražavanje svake osobe, spontano, iz dubina unutrašnjosti. Time likovna terapija izgrađuje putove neverbalne dvosmjerne komunikacije. To izražavanje nečega, zapravo 'neizrecivoga', osoba može bez štetnih posljedica uputiti samoj sebi, a može uputiti i na podatke bitne za terapeute. Ti su podatci povjerljivi te treba paziti da ih se krivo ne 'protumači' ili javno ikomu 'otkrije', ali oni mogu usmjeriti na put terapijskoga liječenja – rekla je. Posebno je naglasila kako bi u sadašnjim uvjetima velikoga broja djece s teškoćama bilo prijeko potrebno da sve osobe koje rade s djecom i mladima steknu temeljna praktična terapijska i psihološka znanja i vještine.

– Sustav treba osigurati potrebne okolnosti za takav pristup kako bi organizirana izobrazba djelatnika u područjima odgoja i obrazovanja, zdravstva, socijalne skrbi, rehabilitacije i drugdje, omogućila da u svakodnevnoj praksi terapijski pristupaju djeci i mladima kojima je to potrebno. Bilo bi vrlo korisno kada bi oni mogli provoditi terapijske, rehabilitacijske, odgojno-obrazovne, radne, kreativne i rekreativne oblike psiholoških, socijalizacijskih, odgojnih i obrazovnih postupaka koji su danas nužni mnogobrojnoj djeci s teškoćama za njihov napredak i cjelovit razvoj, a na koji imaju pravo. Učitelji se ne mogu individualno pobrinuti za tako široku dodatnu edukaciju, kao ni za okolnosti potrebne da se ostvare deklarirani ciljevi. Za to se mora pobrinuti sustav. Ako mu je stalo do napretka i uspjeha djece s teškoćama, a ne samo do prebacivanja svih napora i sve odgovornosti na izravne, a preopterećene učitelje, koji moraju pisati sve planove rada i izvješća čak i za učenike s teškoćama, za što nisu školovani.

– Pored toga, uključivanje roditelja i članova obitelji i šire porodice kao suradnika u svim procesima osobnoga i društvenoga odgoja djece i mladih s teškoćama, uz obveznu potporu i vodstvo stručnjaka, pomoglo bi djeci da prihvate svoju situaciju, razviju svoje potencijale i postanu aktivni i uspješni članovi svojih zajednica. To bismo svi trebali željeti i na tome raditi – poručila je ova likovna terapeutkinja koja je prije dvije godine izdala i knjigu 'Likovni poticaj i izazovi – metodika likovne kulture za rad s djecom s teškoćama' u koju je pretočila svoje bogato iskustvo.

– Nakon diplome Filozofskoga fakulteta, još prije dolaska u Centar za autizam stekla sam iskustva u poučavanju likovne kulture u osnovnoj školi i likovne umjetnosti u srednjoj školi. Od dolaska u Centar za autizam 1990. godine čitala sam, učila i istraživala kako steći i primijeniti znanja i vještine nužne za rad s djecom s intelektualnim teškoćama (IT) i/ili s poremećajem iz spektra autizma (PSA). Budući da sam tijekom triju desetljeća održala mnogobrojna predavanja i radionice o terapijskim postupcima pomoću likovnih aktivnosti u rehabilitaciji te odgoju i obrazovanju i susrela se s iskustvima i potrebama zaposlenih u tim sustavima, smatrala sam korisnim podijeliti svoja iskustva.

– Inovativna složena metoda i mnogobrojni postupci izgrađivani su desetljećima, spajajući iskustva likovne pedagogije, edukacijske rehabilitacije i sadržaja odgoja i obrazovanja, uključujući i međupredmetne teme, s likovnoterapijskim pedagoškim pristupima i postupcima, osobito radne, pozitivne i kreativne terapijske primjene likovnih aktivnosti kao i likovne terapije u užem smislu. Priručnik sam pisala godinama, uvijek obrazlažući razloge i okolnosti

odabira postupaka te dokumentirajući rad likovnim radovima učenika – ispričala je Ježić koja se u svojoj knjizi, kako i piše u naslovu, dotaknula i izazova s kojim se susretala u radu.

– Poučavanje i odgajanje djece i mladih s teškoćama, dijagnosticiranim (tri do pet učenika s teškoćama u razredu, uz maksimalno dva pomoćnika u nastavi) ili nedijagnosticiranim teškoćama, ali svakodnevno prisutnima (u novije vrijeme često i do polovice učenika u razredu), vrlo je teško, nepredvidivo i zahtjevno, traži stalne pokušaje otkrivanja zanimljivih zadataka i stalno prilagođivanje svakoj osobi s teškoćama te zahtijeva mnogo strpljenja, dosjetljivosti i ustrajnosti.

Stalna napetost, napori i sporo postizanje rezultata često ugrožavaju mentalnu ravnotežu edukatora. To sam osobno iskusila i u likovnome vođenju. Čak ni mnogi diplomirani edukacijski rehabilitatori nisu mogli prihvatiti posao za koji su se školovali ili su ubrzo odustajali. U tome me je poslu održavalo jedino pobuđivanje interesa učenika za likovni rad, njihov osjećaj zadovoljstva pri radu i postizanje napretka. Sve ih je to dalje poticalo na vježbanje, istraživanje i učenje. Pokazalo se je i da pozitivno djeluje na njihovo ponašanje, emocije, socijalizaciju, čak i na izgradnju njihova osobnoga, društvenoga i kulturnoga identiteta, ali i na priznanje okoline.

– O tome svjedoči moj priručnik ‘Likovni poticaji i izazovi’ utemeljen na likovnome jeziku i tehnikama likovnoga izražavanja. U njemu se nalaze bezbrojni primjeri pokušaja razvijanja i njegovanja vještina i stjecanja praktičnih znanja. Nije to nikad lagan ni brz proces, ali može donijeti iznimne rezultate. Naravno, ovisne o osobitostima pojedinih osoba. Uspjeh katkad predstavlja već i radost igre likovnih materijalima kroz kraće vrijeme, mali napredak u koordinaciji između oka i ruke koji se pokazuje u poboljšanju kontrole motorike ruku, ili u produljenju vremena koncentracije na zadatak. Iznimne sposobnosti opažanja, individualnih osobitosti oblikovanja, autentičnost i originalnost likovnoga izričaja razvilo je tek nekoliko učenika tijekom svojega višegodišnjeg školovanja u Centru za autizam Zagreb kao školi s posebnim uvjetima odgoja i obrazovanja s mnogo individualnoga pristupa i prilagođenoga vodstva, no uspjeh je već postignut i kada svako dijete postigne svoj najbolji mogući napredak u područjima u kojima mu je napredak moguć. To sustavi rehabilitacije, odgoja i obrazovanja trebaju svim učenicima omogućiti. Likovnoterapijski pristupi, metode i postupci pritom su od neprocjenjive vrijednosti, osobe s teškoćama to osjećaju te ga najčešće dobro prihvaćaju – istaknula je.

Napredak u dostupnosti i priznatosti likovne terapije u odgojno-obrazovnim, socijalnim i rehabilitacijskim ustanovama u Hrvatskoj postoji. No, mjesta za poboljšanje još uvijek ima.

– Pred 30 i više godina u Hrvatskoj je likovnu terapiju provodilo tek nekoliko stručnjaka školovanih u inozemstvu. Sada postoji više studijskih pravaca za likovnu terapiju i nadam se da će se za stručnjake otvoriti radna mjesta u svim navedenim ustanovama. Psihijatar Damir De Zan već se dugo zalaže za širenje primjene analitički orijentirane likovne psihoterapije čime smatra da bi se pozitivno utjecalo na poboljšanje mentalnoga zdravlja djece, mladih i odraslih osoba. Likovnom se terapijom, međutim, kod nas najviše bavi nekolicina privatnih terapeuta

za imućne pojedince u većim sredinama, ali provode je i likovno obrazovani stručnjaci u centrima za odgoj i obrazovanje, ustanovama za rehabilitaciju i u nekim bolnicama, prilagođenom osobitostima korisnika s kojima rade. Taj rad smatram vrlo vrijednim, a njihovo zalaganje i stručnost često dokazuju i rezultati vidljivi na likovnim radovima učenika i korisnika, kao i pozitivno djelovanje na učenike – naglasila je. Inače, ova stručnjakinja ima u pripremi i novu knjigu o primjeni likovne terapije u odgoju i obrazovanju djece.

– Budući da sam većinu predavanja i radionica održala na pozive da edukatore uputim u mogućnosti likovne terapije u radu s djecom i mladima s teškoćama, smatram korisnim i u tiskanome obliku sustavno prikazati različita nastojanja na kojima sam u praksi razvijala primjenu likovne terapije. Ona, naime, može postići dobre rezultate u mnogobrojnim područjima te je možemo prilagoditi osobama s kojima je provodimo, nadilazeći njihove teškoće. Osim kod onih koji ih, iz različitih razloga, uporno odbijaju, likovne aktivnosti u terapijskim okolnostima donose mnogobrojne prednosti na raznim razinama, poput opuštanja i smirivanja napetosti, zadovoljstva likovnoga istraživanja i radosti stvaranja, upoznavanja svojih strahova, želja i potreba u sigurnim i povjerljivim okolnostima, oslobađanja od vanjskih pritisaka, omogućivanja slobodnoga propitivanja različitih situacija i okolnosti, uspostavljanja neverbalne komunikacije i iskazivanja 'neizrecivih' osjećaja, izgradnje pozitivne slike o sebi i svojoj okolini, doživljaja uspješnosti i zadovoljstva, iskustva osobne i društvene afirmacije i društvene destigmatizacije, a može nas iznenaditi i iznimnim odgojno-obrazovnim postignućima i drugim, pa i nepredvidivim otkrićima – zaključila je.

Ivana Perković Rosan

Članak je objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije temeljem Programa ugovaranja novinarskih radova u elektroničkim publikacijama.

POVEZANE TEME: #AEM #AGENCIJA ZA ELEKTRONIČKE MEDIJE #INMREŽA #ISTAKNUTO #IVANA JEŽIĆ #IVANA PERKOVIĆ ROSAN #LIKOVNA KULTURA #LIKOVNA TERAPIJA #OSOBE S INVALIDITETOM #TERAPIJSKA SNAGA UMJETNOSTI

IN-PORTAL

In-Portal vlasništvo je svih onih kojima je bolji život svih osoba s invaliditetom, kako u Hrvatskoj tako i u svijetu, primarna briga.

MOŽDA ĆE VAM SE SVIDJETI

Varaždin pokazao da je različitost najljepši modni detalj

KATY PERRY Slavna pjevačica tužila osobu s invaliditetom

U NEDJELJU Spektakularni koncert projekta Violinmusic4all